

Una mirada al nou teatre català: Deu, o trenta!

Joan Cavallé

En són deu però en podrien ser una trentena. Tanmateix, mai fins ara, que jo sàpiga, se n'havien vist tants de junts. Alguns cicles en alguns teatres i festivals havien aplegat fins a quatre o cinc autors catalans de les noves fornades. Que ara en siguin deu és, sens dubte, una bona notícia. Que això sigui patrocinat per la Sala Beckett no ha d'estranyar-nos, ja que aquest espai del carrer Alegre de Dalt s'ha caracteritzat sempre per la seva recerca del nou autor. Des dels seus orígens, la sala ha apostat per l'autor, per la formació de l'autor, i per la recerca. I això ha fet que no pocs dels bastants autors catalans que avui tenim entre nosaltres exhibeixin en el seu currículum el fet d'haver passat pels cursos i el mestratge de la factoria Beckett o per l'Obrador.

Qui no conegui amb detall la trajectòria del teatre català caldrà que sàpiga que la seva història ha estat molt atzarosa. Prohibicions lingüístiques i marginacions polítiques i socials van fer que el teatre català no comencés a adquirir una veu pròpia d'una certa sonoritat i volada fins a la fi del segle XIX. Poc després, quan encara s'estava aprenent a construir l'edifici dramaturgic, va arribar una sagnant guerra i una terrorífica i llarga dictadura que va condemnar els nostres autors a la mort, a l'exili o a l'aïllament interior. Va ser una època de grans autors (Brossa, Pedroló, Espriu, Palau i Fabre, etc.), que no van poder transcendir els àmbits més estrictament literaris a causa de la circumstància política. Probablement com a fórmula d'escapisme d'aquesta situació, el teatre català va saber

internacionalitzar-se emmudint, és a dir, apuntalant-se en formulacions dramaturgiques no textuales. No va ser fins a finals dels anys vuitanta que aquesta situació va començar a canviar. En aquell punt, la Sala Beckett ja es trobava al peu del canó.

La situació del teatre català, en pocs anys, ha canviat radicalment, si més no pel que fa a aquest aspecte de l'autoria. No un ni dos, sinó uns quants autors catalans gaudeixen d'un prestigi internacional notable, avalat per traduccions, muntatges i fins i tot premis. Hi conviuen la comercialitat, l'èxit de públic, el risc, la investigació i l'èxit de crítica, de vegades en un mateix autor. Existeixen unes notables estructures formatives, de les quals sorgeixen totes aquestes fornades d'autors, però encara fluixegen les estructures professionals que permetin, a aquests mateixos autors, viure d'aquesta feina. Hi ha casos d'autors que tenen una situació més consolidada a fora del nostre país que entre nosaltres. Com a plataforma destacada i relativament nova cal esmentar el programa T-6, del Teatre Nacional de Catalunya (pel qual han

passat, precisament, quatre autors d'aquest cicle). Aquest programa, més alguns premis, alguns espais, sobretot alternatius, i alguna escassa col·lecció de textos teatrals són el marc en què es mouen els autors teatrals catalans.

Resumir en poques paraules el que ha donat de si la dramaturgia textual catalana dels darrers vint anys no és una tasca fàcil. Si bé hi ha algunes veus plenament consolidades i reconegudes, predominen essencialment les noves veus. Noves veus entre les quals cal incloure algunes velles veus que s'han renovat i alguns escriptors no teatrals que han fet darrerament un pas decidit cap a l'escriptura dramàtica. Precisament, un dels fets que caracteritzen la situació actual és l'existència d'un tall radical amb l'autoria anterior. Això té diverses conseqüències sobre el teatre que es fa avui al nostre país. Una d'elles és que els nous autors són més hereus de la dramaturgia occidental contemporània (Beckett, Pinter, Handke, Mamet, Koltès, Crim, Kane) que de la tradició teatral autòctona. Aquestes noves veus, com no podia ser d'altra

manera, han renovat el repertori temàtic del teatre català, fent-lo no només més contemporani, sinó més universal.

En el teatre que ara mateix s'escriu en català, i del qual segurament les deu obres d'aquest cicle seran una bona mostra, hi impera una voluntat de renovació i de recerca. Però, feliçment, aquest teatre compta amb una mena de punta de llança que obre pas i marca territori: l'obra d'alguns autors d'èxit important. Gràcies a això, la nova autoria no queda reclosa, i marginada, en el terreny del laboratori, sinó que s'entén com a part integrant d'una realitat saludablement diversa.

Per sort, doncs, no hi ha una sola etiqueta capaç d'englobar tot el teatre que ara mateix s'escriu al nostre país. Una mirada superficial permet distingir-hi la dramaturgia de revisió històrica (*El retratista o Uhhh!*, de Gerard Vázquez, la primera amb Jordi Barra) al costat de drames i comèdies sobre problemes de notòria actualitat (la immigració, a *Tractat de blanques*, d'Enric Nolla; la guerra, a *1714. Homenatge a Sarajevo*, d'Albert

Mestres; el terrorisme, a *La sang*, de Sergi Belbel; el medi ambient, a *En defensa dels mosquits albins*, de Mercè Sarrias; les noves tecnologies, a *Navegants*, de Toni Cabré; la tortura de les entrevistes laborals, a *El mètode Grönholm*, de Jordi Galceran; el mercadeig polític, a *Pluja negra*, de Jordi Coca; la por de la paternitat, a *El bosc que creix*, d'Ignasi Garcia), la revisió dels temes de sempre (els problemes de parella, a *Estimada Anouchka*, de Carles Alberola; la mort, a *Petita mort*, de David Plana; la sexualitat, a *Biografia*, de Francesc Pereira; la soledat, a *Aniversari*, de Lluïsa Cunillé; el pas del temps, a *Elisa*, de Manuel Molins; els records, a *Suite*, de Carles Batlle), o la reescriptura de textos clàssics (*Un Otel·lo per a Carmelo Bene*, de Xavier Albertí; *Una altra Ofèlia*, de Manuel Molins; *Lucrecia*, de Magí Sunyer). A una bona part dels autors, però, no és el tema el que més els preocupa o els interessa, sinó la situació o el plantejament. El tema no els serveix per defensar o demostrar una tesi, sinó d'escenari en el qual es desenvolupen, o difuminen, els conflictes. Això dona lloc a itineraris cap

al teatre poètic, cap a un teatre preocupat per la veritat que s'amaga darrere de les paraules, cap a una dramàturgia interessada especialment per la forma, cap a un nou realisme basat en allò més quotidià, etc.

El cicle que ara presenta la Sala Beckett, a part de ser una bona notícia, és una ocasió excepcional perquè els d'aquí i els de fora puguin atansar-se a les cuines teatrals que s'han encès darrerament. Són cuines amb ganes d'oferir plats nous, encara que sovint sigui amb els productes que sempre han captivat el nostre paladar. Es nota, en els cuiners, la mirada atenta de l'esparver que vol caçar al vol qualsevol novetat que vingui d'altres cuines més llunyanes. Hi ha receptivitat a allò que es fa a fora, ganes de sortir i compartir, però també una voluntat de construir un teatre local, amb epicentre a Barcelona.

El teatre català no és, òbviament, només Barcelona. És, també, València, Mallorca, Alcoi, Girona, Tàrraga, Reus, Granollers, Terrassa, Tarragona, etc. Patim, encara, de desajustament entre els diferents punts cardinals.

Especialment, notem a faltar els de més al Sud en els escenaris de cap al Centre i de més al Nord, però segurament hi ha altres mancances i desconeixements, segons quin sigui el punt de vista de qui ho digui. La renovació del teatre català es fa per tot aquest territori. Barcelona n'és, amb tot, un potent motor, i la Sala Beckett, una de les bieles més poderoses.

Joan Cavallé
és autor.